

Национална Музикална Академия „Панчо Владигеров“

Инструментален Факултет

Катедра „Струнни инструменти“

Становище

на проф. д-р Петя Бъговска за

ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД

**„ИНТЕРПРЕТАЦИОННИ ПРОБЛЕМИ В НЯКОИ ТВОРБИ ЗА СОЛО
ВИОЛОНЧЕЛО НА ПЕТЪР ХРИСТОСКОВ, ДИМИТЪР ХРИСТОВ,
НИКОЛАЙ СТОЙКОВ И ГЕОРГИ АРНАУДОВ“.**

на Теодора Николаева Атанасова

за придобиване на образователна и научна степен

„Доктор“

Професионално направление: 8. 3. Музикално и танцово изкуство

Докторска програма: „Музикознание и музикално изкуство“

София, 2024

Музикант с ярка професионална визия, с активна дейност на солист, камерен музикант и успешно реализиран педагог, Теодора Атанасова печели множество награди от национални и международни конкурси. Завършва класа по виолончело на Юлия Марковска в Националното училище за музикално и танцово изкуство "Добрин Петков" в Пловдив и Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ в София в класовете по виолончело на проф. Анатоли Кръстев и по камерна музика на проф. Ангел Станков. Има редовни участия на фестивали като: "Изкуството на Барока", Празници на изкуствата "Аполония", "Дни на музиката" в Балабановата къща - Пловдив, „Дни на камерната музика“ – Габрово, "Arbanassi Summer Music“ и др. Тя е гост-преподавател в образователната програма „MiniCellos“ и в първите издания на виолончеловия фестивал „CellEast“ – Букурещ, Румъния.

От 2018 г. е в състава на струнен квартет "Фрош", а от 2020 г. е член на "Underground Cello Quartet" – първия виолончелов квартет в България. Понастоящем Теодора Атанасова преподава виолончело в Национално музикално училище „Любомир Пипков“- София и е хоноруван асистент в НМА „Проф. Панчо Владигеров“.

Настоящият труд „ **Интерпретационни проблеми в някои творби за соло виолончело на Петър Христосков, Димитър Христов, Николай Стойков и Георги Арnaudов**“ обхваща произведения за соло виолончело на Петър Христосков – „Ръченица“ оп. 1, № 6 из цикъл 12 капричи за соло цигулка (транскрипция за виолончело на Джефри Дийн), Димитър Христов – „Размишления на едно самотно виолончело“, Николай Стойков – Соната за соло виолончело, оп. 39 и Георги Арnaudов – „Три сонета по Микеланджело“ за соло виолончело.

Трудът съдържа увод, четири глави, заключение, справка за приносите, списък с публикации и библиография. Методологичната основа на изследването включва исторически, аналитичен, сравнителен и интерпретативен подход.

В **първа** глава докторантката ни запознава подробно с процеса на адаптиране на една творба от оригинал към друг инструмент чрез „транскрипция, обработка, аранжимент, преработка, парафраза, редукция.“/цитат/.

Предмет на изследването тук е транскрипция за виолончело на американския виолончелист Джефри Дийн върху Капричио за цигулка от Петър Христосков „Ръченица“ № 6. оп.1 на Джефри Дийн. Докторантката характеризира транскрипцията на това произведение като един „свободен артистичен превод“/цитат/. Посочени са приносните моменти и удачни решения направени в транскрипцията и са дадени указания за преодоляване на конкретни инструментални задачи за изграждане на интерпретацията в цялостен художествен план.

Втора глава е посветена на „Размишления на едно самотно виолончело“ на Димитър Христов – творба, структурирана в седем части - „Con eccitazione quieta“ (Със спокойна възбуда), „Con calma e pietà“, (Със спокойствие и състрадание), „Con dolore“- (С болка), „Con passione e piena voce“- (Със страст и пълен глас), „Con rabbia“- (С гняв), „Con tenerezza“- (С нежност), „Con timore“- (Със страх).

От позиция на интерпретатор, докторантката разкрива дълбоката художествена изразителност на творбата, нейните изящни динамични линии насочени в търсене на специфична звукова среда с „монодийност, лаконичност на тематичните мотиви и тяхното „разиграване“ в смисъла на звуковото пространство“/цитат на докторанта/. Съществуващият постоянен вътрешен диалог пресъздаден чрез мелодично развиващи се линии в различни регистри на виолончелото и зададените „множеството знаци за *fermata* и тяхното наслагване, поставят пред изпълнителя задачата да осмисли времето, което да използва за изпълнението им, както и смисъла на тишината“/цитат на докторанта/. Като изпълнител, тя анализира и пресъздава детайлно целия текст и послание, носещи медитативно, дълбоко вътрешно прозрение за пространственост и дълбочина на самоусещането.

Трета глава е посветена на Соната за соло виолончело в четири части, оп. 39 на композитора Николай Стойков :- части I. Prelude, II. Sarabande, III. Recitativo, IV. Capricio Rustico.

Една творба, в която докторантката последователно „разшифрова“ идейния замисъл на композитора със съществуващите свободни, сонорно-алеаторни линии, импровизации и ритмични последования, където изпълнителят трябва

да осмисли текста и интерпретацията и да направи един съвтворски прочит на произведението.

В трета част *Recitativo* докторантката умело насочва към водене на гласовете във виолончелото, където поради „множеството тонове с неопределена дължина на звучене се дава известна свобода, предизвиквайки чувството за пространственост, пропорция и драматургично изграждане“/цитат/.

В четвърта част *Capricio Rustico* са анализирани специфични инструментални похвати на звукоизвличането, напомнящи звука на гъдулка, вплетени в характера на тази част „rustico“/провинциален/, които напомнят за народен празник придружен с типични ритми и хороводни елементи.

Творбите на Георги Арнаудов за соло виолончело имат достойно място в съвременния репертоар за инструмента. Докато произведения като Ритуал III (*Borges Fragment*) за соло виолончело (1992) с посвещение „На Калина Кръстева“ и „Химн“ за соло виолончело (1999) с посвещение „На Калина и Клио“ имат своите предишни разработки, то цялата **четвърта** глава в дисертацията е посветена на творбата за соло виолончело на Георги Арнаудов - „Три сонета по Микеланджело“ по стихове на Микеланджело Буонароти и се разглежда за първи път у нас.

За вдъхновението в процеса на създаването на творбата, композиторът Георги Арнаудов пише „рисувам звуци, като художник, нанасящ бавно, при това без всякаква последователност отделните щрихи, нюанси и образи“- цитат публикуван в труда . Написана през 2014г. за немската виолончелистка Аня Лехнер, премиерата ѝ в България е през 2017 в изпълнение на проф. Анатоли Кръстев.

Докторантката обхваща цялостния художествен замисъл, изразителността на драматургичните линии, зададената „импровизационност, постигната чрез смяна на размери, фермати и ритмични фигури - триоли, квинтоли, секстоли и децимоли“/цитат/. Тя търси и открива дълбоки динамични пластове с обем на звука чрез звуконаслагане на естествените обертоновете „в една изключително изчистена и кристална фактура, която се постига именно с внимателно осмислен и приложен похват в лъководене, с безупречна интонация и артикулация в техниката на лявата ръка“ /цитат/.

Разгледаните в дисертацията творби на Петър Христосков /транскрипция на Джефри Дийн/, Димитър Христов, Николай Стойков и Георги Арнаудов се изследват за първи път у нас. Намирам приноси направените от докторантката анализи, разработки и насоки в едни от забележителните творби в съвременния репертоар за виолончело. Те безспорно ще намерят място и реализация сред изпълнители, педагози и студенти. Част от цитираните по-горе произведения присъстват в репертоара на Теодора Атанасова чрез нейните вдъхновени, концертни изпълнения и студийни записи на Ръченица оп.1, № 6 на Петър Христосков (транскрипция за виолончело на Джефри Дийн) и „Три сонета по Микеланджело“ на Георги Арнаудов. Темата е разработена изчерпателно, детайлно с конкретни интерпретаторски идеи, решения и насоки. Направени са обобщения на приносите, които бих допълнила с публикуваните биографични и творчески профили на композиторите, забележителен подбор на творбите, богат нотен и библиографичен материал, подробен анализ и резултатност.

По темата са направени следните публикации :

Атанасова, Т „Изпълнителски анализ на транскрипция за соло виолончело от Джефри Дийн на „Ръченица“ из „12 капричии за соло цигулка“ оп.1 от Петър Христосков в сборник от IV Международна научна конференция „Наука, Образование и Иновации в областта на изкуството“, 26-27 октомври 2023г.

Атанасова, Т. „Някои структурни и интерпретационни проблеми в „Три сонета по Микеланджело“ за соло виолончело от Георги Арнаудов, „Музикален логос“, ISSN 2534-8973.

Удостоверявам, че дисертационният труд е приносен и отговаря на изискванията на Закона за развитие на Академичния състав в Република България (ЗРАСРБ).

Предлагам на уважаемото научно жури, да бъде присъдена на Теодора Атанасова образователната и научна степен **„Доктор“** в професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство “.

Дата: 29.04.2024

Проф. д-р Петя Бъговска